

НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ

Куш Олексій Євгенович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного
та трудового права,*

*Полтавський юридичний інститут Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
м. Полтава, Україна*

З огляду на міжнародний досвід розвиток електронного урядування є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни. Саме інструменти е-урядування здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб та підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності адміністративних органів. Крім того, запровадження електронного урядування є базовою передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку [1]. При цьому, розвиток сучасної науки повинен випереджати вказані процеси, щоб прийняті державою рішення ґрунтувалися на всебічному науковому аналізі цих питань, що дозволить уникнути значної кількості можливих проблем.

Запровадження цифрових технологій у публічному адмініструванні значною мірою змінює традиційні моделі правового регулювання, вимагаючи адаптації адміністративно-правових норм до нових умов, що склалися внаслідок розвитку інформаційних технологій [2].

Особливо актуальним питання цифровізації набуває в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів, з якими Україні довелося стикнутись в останні роки. Так, з 12 березня 2020 р. з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 [3]. А з 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації в Україні введено воєнний стан [4]. В рамках цих режимів змінюється звичайний порядок правового регулювання, запроваджуються додаткові обмеження та обов'язки, зокрема, обмеження свободи пересування, що суттєво ускладнює процедуру спілкування особи та адміністративних органів. Розуміючи це держава за ці роки суттєво активізувала свою роботу з питань електронного урядування. Результатом таких зусиль стало те, що

за даними ООН Україна піднялась зі 102 місця, який вона займала у 2018 році, на 5 місце у 2024 році за рівнем розвитку цифрових державних послуг. Цей рейтинг оцінює, наскільки добре країна надає послуги через інтернет, та наскільки зручними для громадян є державні сайти [5].

Проте необхідно пам'ятати, що запровадження цифрових технологій у публічному адмініструванні не повинно повністю витіснити інші форми взаємодії, а електронне спілкування повинно бути альтернативною формою, яку громадяни можуть обрати на свій розсуд серед інших. Обґрунтовується це як суб'єктивними, так і об'єктивними факторами. До перших можна віднести те, що не всі громадяни володіють належним рівнем цифрової грамотності та достатнім технічним забезпеченням; недовірою до цифрових технологій; неготовністю приймати масову цифровізацію суспільних відносин, тощо. Головним об'єктивним фактором, на наш погляд, виступає готовність адміністративних органів в технічному та кадровому аспекті обробляти значний обсяг цифрової інформації.

Так, наприклад, відповідно до абз. 2 пп. 9 п. 2 вищевказаної Постанови КМУ від 11 березня 2020 р. № 211 (в редакції від 04.04.2020 р.) «дозволяються перевезення автомобільними транспортними засобами працівників підприємств... виключно за маршрутами руху, погодженими з органами Національної поліції...» [3]. Для погодження маршруту руху транспортних засобів в період карантину необхідно було заповнити форму, розміщену на офіційному сайті Патрульної поліції. Оскільки вищезазначений порядок отримання погодження маршруту був єдиною передбаченою процедурою, належна реалізація свого права можлива була тільки при нормальній роботі вказаного сервісу. Недотримання ж цих вимог кваліфікувалося як адміністративне правопорушення, передбачене ст. 44-3 КУпАП «Порушення правил щодо карантину людей» з накладенням значного штрафу – від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6]. Але у відповідь на інформаційний запит від 30.04.2020 Департамент патрульної поліції України визнав факт виникнення технічних несправностей відповідного інтернет-ресурсу через переважання сервісу [7]. Визнання такого факту робить неможливим притягнення до адміністративно відповідальності за вищевказані порушення у зв'язку з відсутністю вини особи. Цього можна було б уникнути, якщо законодавством був передбачений альтернативний спосіб узгодження маршруту руху, наприклад, за допомогою направлення усіх необхідних документів поштою.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що запровадження цифрових технологій у публічному адмініструванні є надзвичайно

важливим та правильним вектором розвитку взаємовідносин у цій сфері, але електронна комунікація не повинна повністю витіснити інші форми взаємодії, а повинні бути альтернативною формою, яку громадяни можуть обрати на свій розсуд серед інших.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#top> (дата звернення: 25.08.2025).

2. Кравченко, М. Г. Стандарти публічного адміністрування у сфері цифрової трансформації: досвід України та Німеччини. *Київський юридичний журнал*. 2023 р. №3. С. 32–41.

3. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

5. Прес-служба Апарату Верховної Ради України Підвищуємо рівень розвитку цифрових державних послуг. 2024 р. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/253877.html (дата звернення: 25.08.2025).

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 25.08.2025).

7. Про надання інформації щодо фактів технічних несправностей під час роботи з підрозділом «Погодження руху транспортних засобів в період карантину»: відповідь Департаменту патрульної поліції України на інформаційний запит від 30.04.2020 № 394зі/41/35/05-2020.